

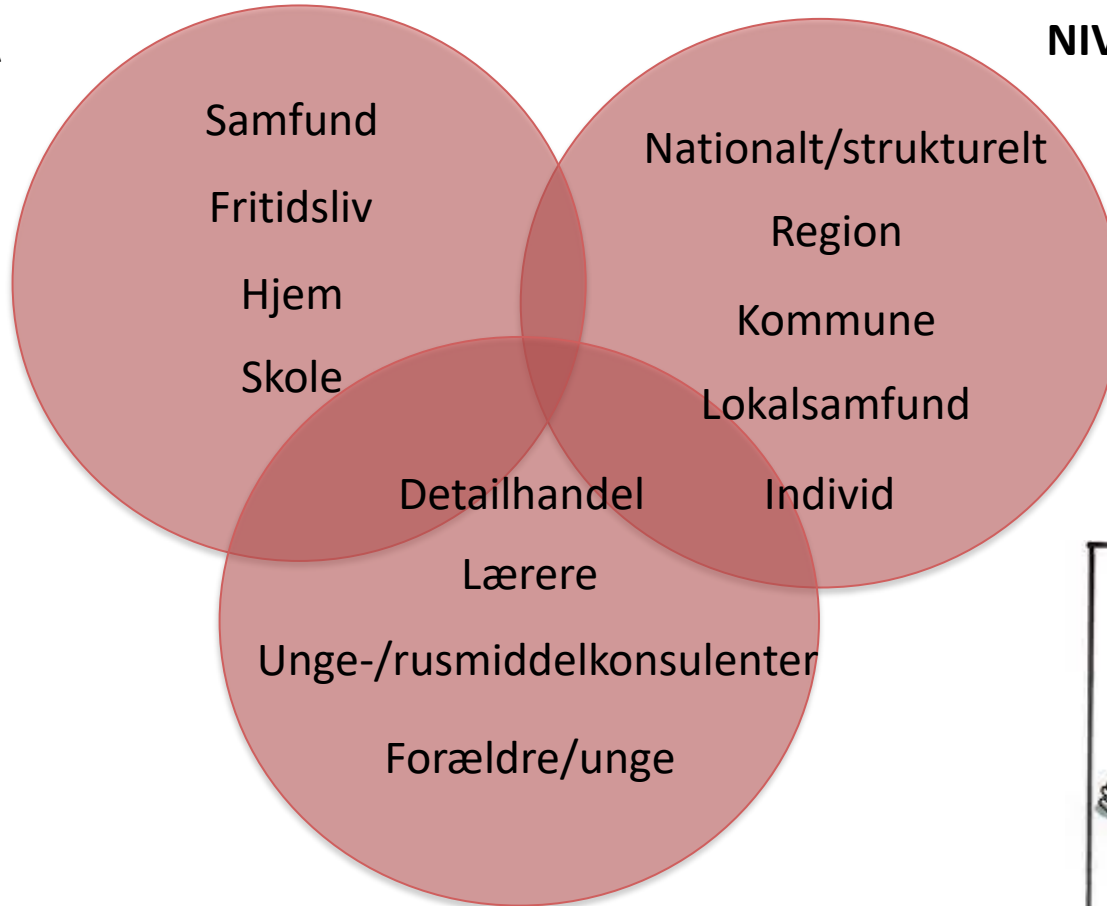
Hvad ved vi om evidens i rusmiddelforebyggende indsatser?

**Morten Grønbæk,
formand for Vidensråd
for Forebyggelse**

ARENA

NIVEAU

AKTØRER

- › **Den islandske model: multikomponent indsats, der har haft effekt på både tobaks-, alkohol- og cannabisforbruget blandt unge**

- › **Helhedsorienteret indsats med fokus på at ændre miljøet omkring de unge, så de i højere grad vælger rusmiddelfrie fællesskaber ved fx:**
  - › Øget udbud af fritidsaktiviteter
  - › Udgangsforbud efter kl. 22 for unge under 18 år
  - › Forældreundervisning i at holde trit med de unges aktiviteter og tilbringe tid med dem
  - › Kompetencegivende undervisning

- › **Der gennemføres en årlig national undersøgelse af 20-26-årige unges rusmiddelbrug (n=3-4.000)**

Fra 1997-2020 er der sket i fald i

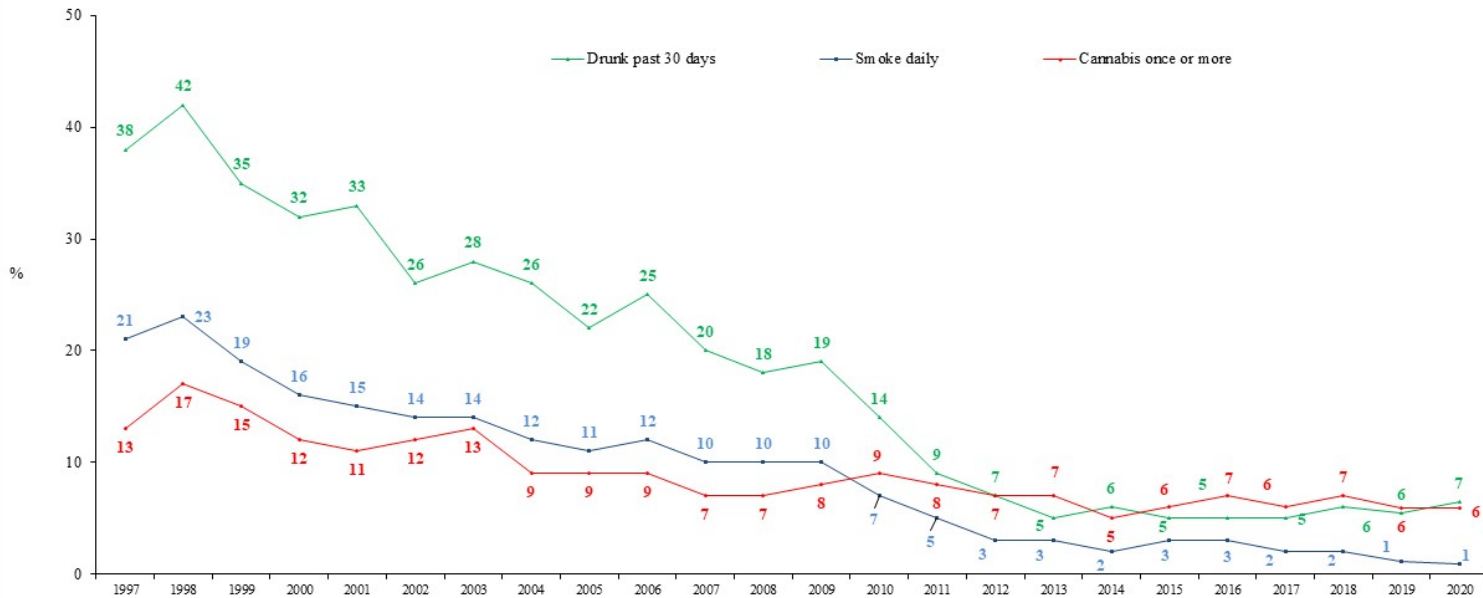
Alkoholforbrug fra 38% til 7%

Tobaksforbrug fra 21% til 1%

Cannabisforbrug fra 13% til 6%

Based on the Icelandic Prevention Model

From highest to lowest in substance use – 15/16 year old students

Stærk evidens

Moderat evidens

**Svag evidens (ikke
tilstrækkeligt undersøgt)**

Stærk evidens	Moderat evidens	Svag evidens (ikke tilstrækkeligt undersøgt)
----------------------	------------------------	---

Høje priser	Røgfri hjem	Advarsler på pakker
-------------	-------------	---------------------

Multikomponente indsatser i skolen	Skærpede markedsføringsregler	Tobak gemt væk
---	-------------------------------	----------------

Oplysende undervisning (virker ikke)	Forebyggelseskampagner	Røgfri klassekonkurrence
--------------------------------------	------------------------	--------------------------

	Håndhævet forbud af salg til mindreårige	Røgfri aftaler
--	--	----------------

	Håndhævet rygeforbud på skolens matrikel	
--	--	--

	Ung til ung-indsatser	
--	-----------------------	--

	Brug af e-cigaretter (virker ikke, kan fastholder nikotinafhængighed)	
--	---	--

Stærk evidens**Moderat evidens****Svag evidens (ikke tilstrækkeligt undersøgt)**

Høje aldersgrænser

Multikomponente indsatser

Forebyggelseskampagner

Høje priser

Skærpede markedsføringsregler

Strammere alkoholpolitik på ungdomsuddannelser

Skolebaserede programmer

Nattelivsindsatser

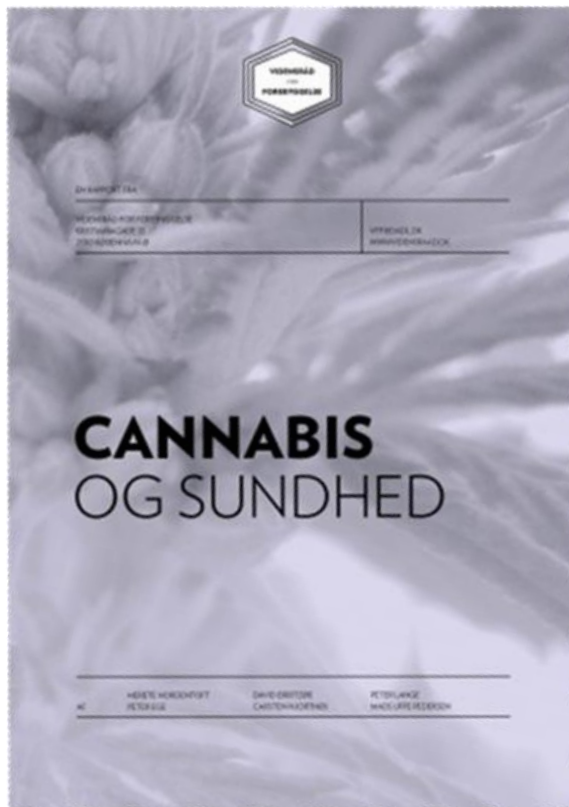
Ung til ung-indsatser

Begrænsninger på salg

(VFF, 2019)

- > Cannabis fører til nedsættelse af kognitive funktioner hos unge kan virkningen være irreversibel
- > Cannabis er forbundet med øget risiko for psykose og kan føre til psykosociale problemer
- > Cannabis giver bronkitis, og kan øge risikoen for lungekræft

(VFF 2015)

Stærk/moderat evidens for effekt

Stærk evidens for manglende effekt

Multikomponente indsatser

Informationsbaseret undervisning

Begrænset tilgængelighed

Skræk som virkemiddel

Rusmiddelpolitikker og handleplaner

Oplæg fra myndigheder eller eksmisbrugere (kan give modsat effekt og lede til normalisering)

Interaktiv og struktureret undervisning om stoffer

Indsatser der overdriber brugen af rusmidler (kan give modsat effekt og lede til normalisering)

Korte interventioner (evt. digitalt)

Forældreuddannelse

(VFF 2015)
(SST 2018)

- > **Forebyggelse af stofbrug bør ses i sammenhæng med forebyggelsen af alkohol- og tobaksbrug**
  - > Mindst 70% af drenge og 60% af piger ml. 16-20 år, der ryger cigaretter, har også prøvet cannabis
    - > For ikke-rygere ml. 16-20 år er tallet hhv. 25% og 17%
- > **Der er stærk evidens for følgende indsatser:**
  - > Begrænsning af tilgængeligheden af stoffer, herunder håndhævelse af lovgivning og indsats i festmiljøer
  - > Interaktiv og struktureret undervisning om stoffer i skolen og på ungdomsuddannelser, tidlig indsats med korte rådgivende samtaler (korte interventioner)
  - > Forældreuddannelse

Der ses en tendens til at risikoadfærd optræder i klynger:

- › Unge der drikker ryger oftere end unge der ikke drikker, og kan være mere tilbøjelige til også at prøve fx cannabis
- › Derfor er det formodentlig ikke særligt gavnligt at sætte ind mod de tre typer rusmidler individuelt
- › Tværtimod peger evidensen (fx den islandske model) på, at der kan være god effekt af at sætte ind på alle tre områder simultant

Fælles for alle tre rusmiddelområder er at:

- **Der er moderat-stærk evidens for brugen af multikomponente indsatser der indebærer en kombination af:**
  - Strukturelle, statslige tiltag, der begrænser tilgængeligheden i form af fx røgfri miljøer, prisstigninger, håndhævede aldersgrænser og forbud
  - Skolebaserede indsatser med fokus på relationer, sociale kompetencer og flertalsmisforståelser (men de skal bruges med omtanke)
  - Forældreinddragelse i form af undervisning, fælles rusmiddelpolitik og rusmiddelfrit miljø

- **Der er svag evidens for eller stærk evidens for manglende effekt af:**
  - Forebyggelseskampagner
  - Indsatser der kun fokuserer på information

VIDENSRÅD
FOR
FOREBYGGELSE